

ня и начинала там курсировать, сначала в одну, затем в другую сторону параллельно берегу на участке 4–6 м. Как только недалеко от нее раздавался очередной всплеск, утка, вытянув шею, начинала преследовать определенную рыбку. Та уплывала от нее по поверхности, не решаясь уйти вглубь, где ее, очевидно, поджидал окунь. Глубина в этом месте составляла 0,5–1 м. В среднем погоня длилась 30 секунд, и, приблизительно в 60 % случаев заканчивалось тем, что утка хватала уклейку поперек и подплывала к берегу, где проглатывала ее. Затем птица опять перемещалась в район всплесков окуня, после чего все повторялось снова. Если в течение 3–4 минут броска окуня не было, утка прекращала патрулирование, направлялась на мелководье и начинала кормиться со дна. Стоило раздаться новому всплеску, как криквка тотчас прерывала свое занятие и устремлялась к этому месту. Поймав и съев 3–4 рыбки, утка прекращала их ловить и скрывалась в зарослях тростника.

Охота одиночной утки наблюдалась 10 раз, 3 раза отмечалась охота двух и 2 раза – трех особей. В тех случаях, когда она проводилась не одной, а двумя или тремя утками, все происходило аналогичным образом: увидев или услышав всплеск, птицы принимались курсировать вдоль берега в том районе и при очередном броске окуня на-

чинали преследовать уклейку. Иногда за одной рыбкой гнались сразу 2 или 3 криквки. Плыли они рядом или одна за другой, не пытаясь окружить рыбку или выплыть ей наперерез. Когда одна из них хватала уклейку, то другая (или другие) не пытались ее отнять. В случае отсутствия всплесков в течение нескольких минут, птицы принимались кормиться на мелководье, а затем вновь устремлялись к жирующему окуню. Во время охоты двух или трех уток нам не приходилось наблюдать полного их насыщения рыбой, как в случае с одиночными особями. Всегда после добывания ими рыбы кормление продолжалось на мелководье.

Чаще всего охота одной или нескольких птиц отмечалась нами в утренние часы (7–9 ч.), когда жор окуня был наиболее интенсивным, а отдыхающих было еще относительно немного. Но охотящихся таким образом крикв можно было видеть на протяжении всего дня, если их не пугали люди.

После того, как погода испортилась, жор у окуней прекратился и утки принялись кормиться только на прибрежном мелководье.

*И.Р. Мерзликін,
пр. Лушпы 20/1, кв. 45,
г. Сумы 40034,
Україна (Ukraine).*

ОСОБЛИВОСТІ ЖИВЛЕННЯ ЗВИЧАЙНОГО КАНЮКА НА БУКОВИНІ

І.В. Скільський, **О.М. Клітін**

Peculiarities of feeding of the Buzzard in the Bukovina. - I.V. Skilsky, **О.М. Klitin** - *Berkut. 11 (2). 2002.* - Results of analysis of stomachs of 16 birds collected in Chernivtsi region (West Ukraine) during the second half of XXth cent. are described. Remnants of 55 components of animal food were found. They belongs to at least 15 species of invertebrates and vertebrates. Small rodents (36,4 %), Coleoptera (25,5 %) and Orthoptera (23,6 %) prevail. The diet is more manifold durind spring and summer. [Ukrainian].

Key words: Buzzard, *Buteo buteo*, Chernivtsi region, ecology, feeding, diet.

Address: I.V. Skilsky, P.O. Box 532, 58001 Chernivtsi, Ukraine; e-mail: bwasil@chv.ukrpack.net.

Звичайний канюк (*Buteo buteo*) є одним із найбільш чисельних і широко розповсюд-

жених денних хижих птахів нашої фауни. Однак, незважаючи на зазначену обстави-

Трофічні зв'язки звичайного канюка на Буковині
Trophic relations of Buzzard in the Bukovina

Компонент Component	Місяць – кількість шлунків Month – number of stomachs								Всього Total
	III-1	V-4	VI-1	VII-5*	VIII-1	XI-1	XII-1	II-2	
INSECTA									
Orthoptera									
Gryllotalpidae									
<i>Gryllotalpa gryllotalpa</i>	–	–	3	–	–	–	–	–	3
Acrididae									
<i>Euthystira</i> sp.	–	–	10	–	–	–	–	–	10
Hemiptera									
Pentatomidae									
<i>Palomena prasina</i>	–	–	–	1	–	–	–	–	1
Coleoptera									
Carabidae									
<i>Zabrus tenebrioides</i>	–	–	–	1	–	–	–	–	1
<i>Carabus coriaceus</i>	–	–	–	1	–	–	–	–	1
<i>Pterostichus cupreum</i>	–	–	–	1	–	–	–	–	1
Lucanidae									
<i>Lucanus cervus</i>	–	–	–	1	–	–	–	–	1
Scarabaeidae									
<i>Melolontha melolontha</i>	–	–	3	–	–	–	–	–	3
– “– (I)	–	–	4	–	–	–	–	–	4
Elateridae									
<i>Elater</i> sp.	–	–	1	–	–	–	–	–	1
Alleculidae									
<i>Allecula</i> sp.	–	–	–	1	–	–	–	–	1
Curculionidae									
<i>Cleonus piger</i>	–	–	–	1	–	–	–	–	1
AVES									
Gen. sp.	–	–	–	1	–	–	–	–	1
Passeriformes									
Gen. sp. (pull)	–	–	4	–	–	–	–	–	4
Alaudidae									
<i>Galerida cristata</i>	–	–	–	–	–	–	1	–	1
Corvidae									
<i>Garrulus glandarius</i>	–	–	–	–	–	–	1	–	1
MAMMALIA									
Muriformes									
Muridae									
<i>Sylvaemus tauricus</i>	–	–	–	2/2	–	–	–	2	4/4
Arvicolidae									
<i>Microtus arvalis</i>	2	5	–	1	2	1	5	–	16/9

*В одному з “липневих” шлунків знайдена хвоя. Ймовірно, що вона потрапила туди випадково, разом із упійманими жертвами.

ну, окремі аспекти його екології залишаються з'ясованими ще явно недостатньо повно. Насамперед, це стосується трофічних зв'язків виду.

Звичайний канюк живиться тваринами, яких здобуває сам (Зубаровський, 1977). Лише в поодиноких випадках може поїдати падло. Полює, як правило, не тільки в межах лісових масивів, де гніздиться, але й на прилеглих відкритих ділянках (вируб-ки, великі галявини, луки, поля, заболочені місцевості тощо), піднімаючись у гори до висоти 1300–1500 м н. р. м.

Нами узагальнені матеріали, зібрані з середини ХХ ст. по даний час на території Чернівецької області шляхом поступового накопичення. Вивчено вміст шлунків 16 птахів (6 imm, 6 ad самки і 4 ad самці), здобутих протягом різних періодів року в 10 пунктах регіону (Щецинський ліс на західній окраїні м. Чернівці, околиці сіл Валя Кузьмина, Валява, Дністрівка, Михалкове, Оршівці, Ревне, Тернавка, Чорнівка та Шепіт). Отримані дані опрацьовані за загальноприйнятими методами. Автори висловлюють щире подяку Б.Й. Годованцю та П.В. Бундзяку за надання неопублікованих матеріалів.

Якісний склад їжі звичайного канюка наступний (таблиця). У шлунках здобутих птахів виявлені залишки 55 особин тварин (безхребетні – 28 або 50,9 %, хребетні – 27 або 49,1 %), що належать до не менше 15 видів з як мінімум 13 родин, 5 рядів і 3 класів. За кількістю помітно переважають мишоподібні гризуни (36,4 %), твердокрилі (25,5 %) та прямокрилі (23,6 %) комахи.

Примітка до таблиці. Число екземплярів/кількість шлунків; 1 – личинки, а дорослі форми безхребетних тварин наведені без зазначення вікових стадій розвитку; pull – пташенята.

Note to the Table. Number of exemplars/number of stomachs; 1 – larvae, adult forms of invertebrates are given without age stages; pull – nestlings.

Серед окремих видів домінують нориця польова (*Microtus arvalis*), а також імаго та личинки травневого хруща (*Melolontha melolontha*).

Для трофічних зв'язків звичайного канюка характерні певні сезонні відмінності. З середини весни і майже до кінця літа, поряд з мишоподібними гризунами, значне місце в раціоні займають комахи (насамперед, це крупні жуки і прямокрилі). Зрідка протягом зазначеного періоду хижаки полюють на дрібних птахів. З осені й аж до самої весни канюки живляться винятково хребетними тваринами. Причому вистежують не лише мишоподібних гризунів, але й можуть нападати на таку порівняно велику здобич, як, скажімо, сойка (*Garrulus glandarius*).

ЛІТЕРАТУРА

Зубаровський В.М. (1977): Хижі птахи. К.: Наук. думка. 1-332. (Фауна України. Птахи. 5 (2)).

*I.В. Скільський,
а/с 532, м. Чернівці,
58001, Україна (Ukraine).*

В октябрі 2003 г. в г. Липецке состоится третья международная конференция **“Актуальные проблемы оологии”**.

Планируется обсудить следующие вопросы:

- 1) новое в оологических исследованиях;
- 2) история оологии;
- 3) унификация оологических терминов и понятий;
- 4) использование оологических материалов в популяционных исследованиях птиц.

Тезисы, объемом до 3 страниц машинописи и файлы (Microsoft Word, форматирование пробелами не использовать), направлять по адресу: 398020, г. Липецк, ул. Ленина, 42, педуниверситет, кафедра зоологии и экологии, Климову Сергею Михайловичу. Тел. (0742) 72-87-78.

E-mail: klim@lspu.lipetsk.ru.